

Correctievoorschrift HAVO

2026

tijdvak 2

geschiedenis

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 tot en met 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goedgekeurd worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

Toelichting status correctievoorschrift

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector)

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

Toelichting aanvullingen op het correctievoorschrift

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking:

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout:

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen. Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de n-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.
- 2 Als bij een vraag één van de 'kenmerkende aspecten' wordt gevraagd, moet in het antwoord de tekst daarvan zijn opgeschreven of dat deel ervan dat relevant is voor de beantwoording van de vraag (er zijn kenmerkende aspecten die uit meerdere onderdelen bestaan).

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

1 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

6, 1, 5, 3, 2, 4

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Vroegmoderne tijd

2 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De wijze waarop Daniele Barbaro zich laat afbeelden past bij:

- het veranderende mensbeeld van de renaissance, omdat hij centraal zit in de compositie / omdat hij zich laat afbeelden als een individu dat trots is op zijn werk. 1
- het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling, omdat hij zich laat afbeelden met zijn vertaling van het werk van een Romeinse bouwmeester. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- Tijdens 'het begin van de Europese overzeese expansie' werden ontdekkingen gedaan die werden verwerkt in nieuwe edities van de zeeatlassen / was er een grote vraag naar zeeatlassen met betere/veiligere routes. 1

- Door 'de bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek' hadden kooplieden voldoende geld voor/interesse in fraai gepubliceerde boeken (waardoor een luxe editie kon worden gepubliceerd). 1

of

- Door 'wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie' wilden kooplieden een zeeatlas hebben waarin ze konden tonen/bekijken welke reizen er werden gemaakt / waar de producten vandaan kwamen waarmee ze hun vermogen verdienden. 1

Opmerkingen

- *Als het antwoord bij de tweede deelvraag alleen een juist kenmerkend aspect bevat zonder uitleg, wordt geen scorepunt toegekend.*
- *Als het antwoord bij de tweede deelvraag ingaat op het vinden van juiste routes, wordt geen scorepunt toegekend (omdat deze Zee-atlas niet bedoeld was om mee te nemen).*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De kolonist vraagt om goederen uit Engeland / schrijft dat ze zonder voorzieningen uit Engeland niet kunnen overleven, waaruit op te maken valt dat de kolonisten een tekort hebben aan levensmiddelen (waardoor ze contacten met de inheemse bevolking nodig hebben). 1
- De kolonist schrijft dat hij koeien had willen hebben / dat het land tegenvalt, waaruit blijkt dat hij landbouw wil bedrijven / een boerderij wil beginnen. 1
- Het Engelse bestuur streeft ernaar dat er meer kolonisten naar Amerika gaan / meer koloniën te stichten, zodat het niet wil dat brieven openbaar worden waaruit op te maken is dat het leven zwaar is (omdat dit bericht potentiële kolonisten zou afschrikken). 1

5 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Volgens historici stierf een groot deel van de inheemse bevolking aan ziektes die de kolonisten hadden meegebracht.

Opmerking

Als het antwoord ingaat op het doden van de inheemse bevolking door kolonisten (tijdens oorlog), wordt geen scorepunt toegekend (omdat de vraag gaat over de vreedzame beginfase).

6 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- De boodschap was dat Lodewijk XIV het centrum was van de macht / dat de adel moest gehoorzamen aan/afhankelijk was van de koning, 1
- wat blijkt uit (een van de volgende): 1
 - het gegeven dat om Lodewijk XIV heen wordt gedanst door de kinderen.
 - het zich verkleeden van Lodewijk XIV als de Romeinse zonnegod.

Opmerking

Alleen als het antwoord een juiste boodschap bevat, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar deze geschiedenis.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- Het bestuur van de Republiek wil door het onderzoek een einde maken aan de verering van de non, om zo te voorkomen dat na 'de protestantse reformatie' het katholieke geloof zich verspreidt / het katholieke geloof (weer) invloed krijgt. 1
- De werkwijze van De Bils illustreert 'de wetenschappelijke revolutie', omdat hij (empirisch) onderzoek doet / omdat hij probeert aan te tonen of een bewering klopt. 1

Opmerking

Als het antwoord bij de tweede deelvraag alleen een juist kenmerkend aspect bevat zonder uitleg, wordt geen scorepunt toegekend.

8 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Catharina de Grote wil het idee over gelijkheid / over het afschaffen van de standenmaatschappij / meer (politieke) invloed van het volk / het petitierecht tegengaan, 1
- door te bevelen dat lijfeigenen/boeren die klagen over hun landheer moeten worden gestraft met de knoet / gedeporteerd moeten worden voor dwangarbeid voor het leven (in Siberië). 1
- Uit de bron valt op te maken dat veel onderdanen niet kunnen lezen/schrijven, omdat Catharina de Grote het nodig vindt het decreet te verspreiden door dit te laten voorlezen tijdens kerkdiensten (en niet via gedrukte publicaties) / ervan uitgaat dat de indieners van de petitie niet degenen zijn die ze schrijven. 1

Opmerking

Alleen als het antwoord bij de eerste deelvraag een juist verlicht idee bevat, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de bron.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Wilberforce wil de zorg wegnemen dat de werkzaamheden op de plantages stilvallen / dat er onvoldoende werkkrachten overblijven voor de plantages, 1
- door voor te stellen dat (een van de volgende): 1
 - andere middelen/machines worden ingezet.
 - er minder slaafgemaakten als bediende gaan werken.
- Wilberforce zet zich hiermee niet in voor de afschaffing van de slavernij / zoekt oplossingen om de slavernij te behouden na de afschaffing van de slavenhandel. 1

Opmerking

Alleen als het antwoord bij de eerste deelvraag een juiste zorg bevat die Wilberforce wil wegnemen, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de bron.

Moderne tijd

10 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Rechter Williams wil met deze hoge straf landarbeiders afschrikken zodat ze zich niet gaan verenigen/zodat ze geen eisen gaan stellen / rechter Williams wil er met de hoge straf voor zorgen dat landeigenaren kunnen doorgaan met lagere lonen betalen. 1
- De landarbeiders in de bron komen voor zichzelf op / eisen gelijke rechten door samen te werken/samen te staken tegen loonsverlaging (wat past bij 'de opkomst van emancipatiebewegingen'). 1
- Het protest tegen de hoge straf past bij het idee van Robert Owen dat arbeiders moeten (kunnen) strijden voor meer rechten / zich moeten (kunnen) verenigen in een vakbond. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Campbell veroordeelt als bevelhebber van de Britse troepen de aanval van de Indiërs waardoor hij de nadruk zal leggen op de gruwelijkheden die de Indiërs begaan / waardoor hij geen oog heeft voor het aandeel van de Britten (waardoor de informatie in de bron minder betrouwbaar is voor het eerste onderzoeksonderwerp). 1
- De prent moet overbrengen dat (onschuldige) Britten het slachtoffer zijn van agressie / beschermd moeten worden tegen de Indiërs (wat het neerslaan van de opstand rechtvaardigt), 1
- door het afbeelden van (een van de volgende): 1
 - de vastgebonden Britse man.
 - de angstige vrouwen en kinderen.
 - de gewelddadige Indiase soldaten.

Opmerking

Alleen als het antwoord bij de tweede deelvraag een juiste uitleg bevat over de bruikbaarheid van de informatie, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de bron.

12 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- Uit de vraag of Everaerts het uithalen van de ovens zelf heeft gezien / uit de opmerking "maar was dit zo erg dat toen jij als jongen van twaalf jaren dit zag" blijkt dat de commissie zekerheid wil over waar Everaerts de informatie vandaan heeft / of Everaerts uit eigen ervaring spreekt. 1
- Je kunt 'discussies over de sociale kwestie' illustreren, omdat het parlement met dit onderzoek wil vaststellen wat de misstanden zijn / dit onderzoek wil gebruiken om aan te tonen dat de discussies over de sociale kwestie noodzakelijk zijn. 1

Opmerking

Als het antwoord bij de tweede deelvraag alleen een kenmerkend aspect bevat zonder uitleg, wordt geen scorepunt toegekend.

13 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Britse bestuurders gaan ervan uit dat Groot-Brittannië de wereld moet beschaven / dat de Britse cultuur superieur is (zodat ze het niet eens zijn met de redenering van Besant dat Indiërs in staat zijn plaats te nemen in het bestuur / meer verantwoordelijkheden aankunnen / India beter begrijpen dan de Britten). 1
- In 1885 wordt het Indian National Congress opgericht (dat net als Besant streeft naar meer inspraak van Indiërs). 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De Verenigde Staten zijn een federale staat, waardoor wetten (over bijvoorbeeld kiesrecht) in sommige staten wel werden aangenomen terwijl die in andere staten nog niet werden aangenomen. 1
- Deze oproep droeg eraan bij dat politici aan de macht kwamen die instemden met vrouwenkiesrecht / dat (meer) vrouwen in Colorado gebruik gingen maken van hun stemrecht (en dus deelnamen aan het politieke proces), omdat ze zich aangesproken voelden / deze oproep zorgde ervoor dat politici in de Verenigde Staten inzagen dat opkomen voor vrouwenkiesrecht stemmen opbracht (wat de 'voortschrijdende democratisering' bevorderde). 1

15 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De aanhang van de NSDAP zal zijn aangesproken door (twee van de volgende): 2
 - het verheerlijken van het leger / het militarisme.
 - het verheerlijken van de grootsheid van Duitsland.
 - de opvatting dat de overgave in 1918 een dolkstoot was voor het Duitse leger.
 - de opvatting dat het Verdrag van Versailles een onrechtmatig juk was.
 - de opvatting dat Duitsland sterk vernederd was door de geallieerden door de schuldvraag.

Opmerking

Per juiste opvatting 1 scorepunt toekennen.

- Wilhelm II moest aan het einde van de oorlog afstand doen van de troon / kreeg (mede) de schuld van het Duitse verlies zodat hij met het schrijven van deze memoires zijn reputatie/positie wil herstellen. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

Uit de uitspraak van Goebbels blijkt dat:

- het nationaalsocialistische toekomstbeeld voor meisjes dat van moeder/echtgenote is, omdat zij aantrekkelijk moeten blijven (in de ogen van nationaalsocialistische mannen) / gezond moeten zijn (om kinderen te kunnen krijgen / het huishouden te doen). 1
- het nationaalsocialistische toekomstbeeld voor jongens dat van strijdbare man/soldaat/militair is, omdat zij moeten leren marcheren / spierbundels moeten kweken. 1

Opmerking

Alleen als het antwoord een combinatie bevat van een juist toekomstbeeld voor meisjes/jongens en een daarbij passende verwijzing naar de bron, wordt telkens 1 scorepunt toegekend.

17 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Van beleidsverandering 1 is ontwikkeling c de oorzaak, want de arbeiders waren noodzakelijk voor de wederopbouw na de oorlog / want er was veel werk te verzetten voor de wederopbouw. 1
- Van beleidsverandering 2 is ontwikkeling a de oorzaak, want de regering zag emigratie als oplossing voor de sterke bevolkingstoename. 1
- Van beleidsverandering 3 is ontwikkeling d de oorzaak, want door de welvaartsgroei ontstond een tekort aan arbeiders / waren arbeiders uit het buitenland nodig. 1

18 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De boodschap die de CDU met deze poster weergeeft, is dat het communisme / de Sovjet-Unie gevaarlijk/een agressor is, 1
- wat blijkt uit (een van de volgende): 1
 - de soldaat met een wapen in zijn hand.
 - de tekst: Hij is bewapend.
- De CDU ondersteunt hiermee het beleid van snelle integratie in het Westen (de Westbindung) / het beleid van Adenauer om de DDR niet te erkennen / de wens dat de BRD lid wordt van de Europese Defensiegemeenschap. 1

Opmerking

Alleen als het antwoord bij de eerste deelvraag een juiste boodschap bevat, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de poster.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

3, 1, 5, 2, 6, 4

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

20 maximumscore 4

Kern van een juist antwoord is:

- (De DDR behoorde tot) de Comecon. 1
- De (bouw van de) Berlijnse Muur stopte de vlucht van (hoogopgeleide) inwoners van de DDR naar het Westen / zorgde ervoor dat er genoeg (hoogopgeleide) arbeiders bleven om de economie draaiende te houden. 1
- Het gesprek over de slechte economie moest geheim blijven om te voorkomen dat onder de inwoners van het Oostblok draagvlak werd verloren / om te voorkomen dat kritiek ontstond op het communistische beleid. 1
- Chroesjtsjov gaf het bevel tot de bouw wat past bij het gegeven dat de (leiding van de) DDR moest doen wat de Sovjet-Unie beval. 1

21 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Jongerenbewegingen accepteerden de bestaande autoritaire machtsverhoudingen niet meer / beschouwden het gezag van de politie als minder vanzelfsprekend, waardoor het noodzakelijk werd om in de opleiding van politieagenten meer aandacht te besteden aan communicatievaardigheden / om politieagenten voor te bereiden op situaties waarin hun gezag werd betwist.

Opmerking

Alleen als het antwoord een combinatie bevat van een gevolg van de opkomst van jongerenbewegingen en daaruit voortkomende behoefte aan de lesmethode, wordt 1 scorepunt toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
22	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	Slechts 21% van de vrouwen/lezers wil een huwelijk met een eerlijke verdeling van de huishoudelijke taken en zorgtaken (waaruit blijkt dat de emancipatie van vrouwen nog niet voltooid is).	1
	D'Ancona wil vanuit haar rol als hoofdredacteur van een feministisch maandblad / als feministe laten zien dat de feministische beweging succes begint te krijgen (zodat zij er de nadruk op legt dat jonge/ongehuwde lezers bewondering hebben voor een man die huishoudelijke taken en zorgtaken op zich neemt).	1
	Door de publicatie weten vrouwen dat ze niet alleen staan in hun mening / durven (meer) vrouwen voor een eerlijke verdeling van taken op te komen / krijgen meer vrouwen/mannen oog voor het belang van een andere taakverdeling.	1
23	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	Het Verdrag van Maastricht.	1
	Door de campagne waarin kinderen/Nederlanders de namen van de landen van de euro leren worden Nederlanders zich bewust van de landen waarmee ze samenwerken.	1
	Er komen nieuwe landen bij de Europese Unie (waarvan een deel zich ook aansluit bij de Europese Monetaire Unie).	1
24	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	De campagne past goed bij 'de toenemende westerse welvaart', omdat het vernieuwen van interieur / het kopen van designmeubelen bereikbaar werd door deze stijging in welvaart.	1
	Hippies verzetten zich tegen de consumptiemaatschappij / vonden het weggooien van meubelenodeloze verspilling/milieuvervuilend (zodat zij zich verzetten tegen de vernieuwing / zodat zij de afgedankte meubelen weer in hun woningen neerzetten).	1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examiner in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 22 juni.

6 Bronvermeldingen

bron 1	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b7/Paolo_Veronese_- Portrait_of_Daniele_Barbaro.jpg
bron 2	https://web.viu.ca/davies/H320/letter.Pond.1631.htm
bron 3	https://history.hanover.edu/courses/excerpts/212rus.html
bron 4	http://www.historyhome.co.uk/peel/economic/slavery.htm
bron 5	https://eudocs.lib.byu.edu/index.php/Britain_1816-1918 , aldaar Tolpuddle Martyrs
bron 6	https://sarmaya.in/spotlight/works-of-fiction-the-uprising-of-1857-from-the-british-point-of-view/
bron 7	Jacques Giele (red), De arbeidsenquête van 1887, Een kwaad leven, Deel 2: Sneek, 1981, pag. 136 Zie: http://www.dbnl.org/tekst/_arb001jgie02_01/_arb001jgie02_01_0022.php
bron 8	A. Besant, Marriage as it was as it is and as it should be - a plea for reform, London z.j., pag. 50
vraag 14	https://www.loc.gov/item/mnwp000345
bron 9	Gedenkschriften van keizer Wilhelm, Feiten en personen 1878-1918, Amsterdam, 1922, pag. 241-285
bron 10	Wilfred von Oven, With Goebbels until the End, Buenos Aires, 1949, pag. 41
bron 11	https://www.konrad-adenauer.de/politikfelder/seite/westintegration/#gallery-4
bron 12	https://www.vrouwennuvoorlater.nl/margriet/
bron 13	https://www.vice.com/nl/article/herinneringen-aan-de-begindagen-van-de-euro-895/
vraag 24	https://anderetijden.nl/afl levering/466/Zitkuil